

Zitting 1980–1981

16 094

Wijziging van de Advocatenwet (Nieuwe regeling tuchtrechtspraak)

Nr. 5

VOORLOPIG VERSLAG

Vastgesteld 2 juni 1981

De vaste Commissie voor Justitie¹ belast met het voorbereidend onderzoek van dit ontwerp, brengt het navolgende verslag uit.

Algemeen

De leden behorende tot de fractie van de P.v.d.A. hadden met belangstelling kennis genomen van de nieuwe opzet van het tuchtrecht zoals deze door de Regering aan de Kamer was voorgelegd. Met betrekking tot dit ontwerp wilden deze leden allereerst een paar opmerkingen van algemene aard maken alvorens op de verschillende artikelen in te gaan.

In de eerste plaats zouden deze leden willen weten met welke organisaties over de wijziging van de tuchtrechtspraak voor advocaten overleg is gepleegd. Uit de memorie van toelichting (blz. 4) blijkt dat het initiatief tot de in het wetsontwerp voorgestelde wijzigingen is uitgegaan van de Nederlandse Orde van Advocaten en dat de meeste voorgestelde veranderingen door de algemene raad van de Orde zelf zijn geformuleerd. Over het ontwerp is door het Ministerie van Justitie nader overleg met deze raad gevoerd.

Is het voorontwerp van wet dan wel het wetsontwerp ook nog voor commentaar aan anderen dan de Nederlandse Orde van Advocaten toegezonden? Hierbij valt te denken aan organisaties zoals de consumentenbond of de vereniging voor rechtshulp die meer cliëntgericht zijn. Daarnaast zou ook de vereniging voor rechtspraak nuttig advies hebben kunnen geven omdat deze vereniging aan de andere kant van de tafel met de problematiek van het optreden van advocaten wordt geconfronteerd. Als dergelijke adviezen niet zijn ingewonnen wat is daarvoor dan de reden?

De leden van de fractie van de P.v.d.A. stelden deze vraag met name omdat het ontwerp toch erg blijft voortborduren op het gesloten circuit van de advocatuur. Dit blijkt o.a. uit het feit dat blijkens de toelichting de tuchtrechtspraak ten doel heeft de waarborging van een behoorlijke beroepsuitoefening met het oog op de belangen van de rechtzoekende. Hoewel deze formulering meer recht doet aan de belangen van rechtzoekenden dan de oude formulering dat de tuchtrechtspraak ten doel heeft mislagen van advocaten te voorkomen en het weren en beteugelen van praktijken die inbreuken zijn op verordeningen van de Nederlandse Orde en van de eer van de stand der advocaten, geeft toch ook de nieuwe formulering de indruk dat de Nederlandse Orde als een gesloten geheel in de eerste plaats zelf de inbreuken op de regels van de Orde dient op te lossen.

¹ Samenstelling: Abma (SGP), Roethof (PvdA), ondervoorzitter, Haas-Berger (PvdA), Kappeyne van de Coppello (VVD), voorzitter, Stoffelen (PvdA), Van Dam (CDA), Kosto (PvdA), Salomons (PvdA), Patijn (PvdA), Stemerding (PvdA), Van den Broek (CDA), Evenhuis-van Esen (CDA), Lauxtermann (VVD), Wessel-Tuinstra (D'66), Dijkman (CDA), Faber (CDA), Beckers-de Bruijn (PPR), Nijpels (VVD), Korte-van Hemel (CDA), Tripels (VVD) en Van der Burg (CDA).

Deze indruk wordt nog versterkt door de centrale rol die in de gehele tuchtrechtspraak wordt toegekend aan de deken (artikel 46c).

Samenvattend wilden deze leden op dit punt de volgende vraag aan de Minister voorleggen. Is het in overeenstemming met de ontwikkeling van de rechtspraak van de laatste jaren, waarbij vooral gedacht moet worden aan de administratieve rechtspraak, dat de advocaten in de allereerste plaats als een gesloten groep kunnen blijven functioneren met eigen verordeningen en eigen regels met betrekking tot tuchtrechtspraak? Deze leden zouden ook nog de mening willen horen van de bewindsman over de vraag of de rol van de deken als sluis waarlangs de klachten over het functioneren van advocaten dienen te worden geleid, moet worden gehandhaafd. In dit verband verwezen deze leden naar de rol van de inspectie voor de Volksgezondheid voor wat betreft de uitoefening van de medische praktijk.

De leden van de fractie van de P.v.d.A. gingen op deze materie daarom zo uitvoerig in omdat zij de indruk hebben dat de hele nieuwe regeling voor de tuchtrechtspraak uitsluitend is opgezet uit het oogpunt van efficiency en fundamentele vragen met betrekking tot de tuchtrechtspraak als zodanig niet aan de orde zijn geweest. Deze laatste indruk werd bij deze leden nog versterkt door het feit dat het initiatief tot de hele wetswijziging is uitgegaan van de beroepsgenoten en niet van de Minister van Justitie. Gaarne ontvingen deze leden een wat uitvoeriger uiteenzetting over de hier aan de orde gestelde vragen.

De leden van de C.D.A.-fractie onderschreven de strekking van het onderhavige wetsontwerp, waarmee een aan de eisen van deze tijd aangepaste regeling van de tuchtrechtspraak voor de advocatuur wordt beoogd. Met name de scheiding tussen tuchtrechtspraak (door de nieuwe raden van discipline en het hof van discipline en bestuur (door de huidige raden van toezicht) sprak deze leden aan. Terecht stelt de memorie van toelichting, zo meenden deze leden, dat door deze scheiding de objectiviteit van de tuchtrechtspraak wordt gediend. Dit geldt te meer nu de tuchtcolleges niet meer uitsluitend uit beroepsgenoten zullen bestaan. De voorzitter en de plaatsvervangend voorzitter van de raden van discipline zullen immers door de Minister van Justitie worden benoemd en voortkomen uit de Rechterlijke Macht. De leden van de C.D.A.-fractie juichten dit toe.

Zij zouden in dit verband gaarne vernemen hoe de Regering denkt over een verdergaande participatie van onafhankelijke buitenstaanders in deze tuchtrechtspraak. Daarbij dachten zij met name aan de suggestie, zoals gedaan in een van de Consumentenbond ontvangen reactie, om te komen tot een paritaire samenstelling uit vertegenwoordigers van de beroepsgenoten en vertegenwoordigers van de cliënten. Overigens viel het deze leden op dat ten aanzien van de deken de scheiding tussen tuchtrechtspraak en bestuur niet is doorgetrokken in die zin dat de klager zich ook rechtstreeks tot de raad van discipline kan wenden, bijv. indien hij van mening is dat zijn geval door de deken niet bevredigend is opgelost.

Dat niet meer «de eer van de stand der advocaten» maar de waarborging van een behoorlijke beroepsuitoefening met het oog op de belangen van de rechtzoekende als primaire doelstelling van de tuchtrechtspraak wordt gezien, had de instemming van deze leden.

Weliswaar heeft de concentratie van de tuchtrechtspraak in eerste aanleg bij vijf raden van discipline bepaalde voordelen, als genoemd op blz. 2 van de memorie van toelichting, doch een nadeel achtten de leden van de C.D.A.-fractie het dat de bereikbaarheid van de tuchtrechter voor de klagers hierdoor vermindert. Dit nadeel wordt ondervangen door de bepaling in artikel 46a, lid 2, inhoudende dat de raden van discipline ook buiten de vestigingsplaats (van het gerechtshof) zitting kunnen houden. Deze leden vroegen zich af of het niet mogelijk zou zijn deze bepaling in die zin aan te scherpen dat wordt voorgeschreven dat in ieder geval zitting wordt gehouden in de vestigingsplaats van de arrondissementsrechtbanken.

De leden van de C.D.A.-fractie achtten het juist dat nu de mogelijkheid wordt geopend de zitting waarop een tuchtzaak wordt behandeld, in het openbaar te houden. Deze leden stelden daarbij wel de vraag of het niet mogelijk zou zijn dit zó te omschrijven dat openbaarheid de algemene regel is, uitzonderingen – met name in het belang van een derde-cliënt – daargelaten.

De leden van de C.D.A.-fractie vroegen voorts of het niet gewenst is te bepalen dat ook de klager zich bij de behandeling van zijn klacht kan laten bijstaan, alsmede dat ook hij in de gelegenheid wordt gesteld tijdig van de processtukken kennis te nemen.

Met belangstelling hadden de leden van de V.V.D.-fractie kennis genomen van de inhoud van het voorliggend wetsontwerp, waartoe het initiatief is uitgegaan van de Nederlandse Orde van Advocaten, waarvan de meeste van de voorgestelde veranderingen door de algemene raad van de orde zelf zijn geformuleerd, en over welk ontwerp overleg met de algemene raad is gevoerd.

Deze leden achtten het van belang op te merken dat, gedurende de laatste tijd, bij de justitiabelen c.q. cliënten aanleiding tot wantrouwen kan zijn gegeven c.q. zijn ontstaan in de objectiviteit van een binnen een kleine kring gevoerde tuchtrechtspraak, zoals in het algemeen bezwaren zijn gerezen tegen tuchtrechtspraak in handen van uitsluitend beroepsgenoten, waarbij speciaal mag worden gedacht aan de medische tuchtrechtspraak, die thans ook «op de helling» staat.

Een tweede argument voor een voorziening was voor deze leden, zo merkten ze verder op, gelegen in de omstandigheid dat er sprake is van overbelasting van de raden van toezicht en discipline, hetgeen, zoals de memorie van toelichting terecht opmerkt, vooral voor de kleinere orden problemen oplevert om voor die raden de geschikte personen te kunnen vinden; daarnaast meenden zij nog te moeten wijzen op het feit dat het aantal advocaten in Nederland aanzienlijk is toegenomen: van 2300 in 1974 tot 3600 in 1980.

Ten slotte merkten zij op, dat de laatste jaren duidelijk een verschuiving in de doelstelling van de tuchtrechtspraak is waar te nemen, namelijk dat de tuchtrechtelijke handhaving op de eerste plaats de belangen van een cliënt zal dienen te behartigen, en wel de belangen die hij heeft bij een behoorlijke beroepsuitoefening.

Met instemming hadden de leden van de V.V.D.-fractie kennis ervan genomen dat de tuchtrechtspraak in eerste aanleg zal worden opgedragen aan nieuw in te stellen colleges, namelijk raden van discipline, die per ressort zullen zijn georganiseerd en waarvan de voorzitter en een waarnemend voorzitter uit de rechterlijke macht gerecruteerd worden en daarnaast acht leden-advocaten.

Deze leden konden verder onderschrijven welke de gevolgen zouden zijn van die nieuw-gestructureerde tuchtrechtspraak, te weten:

- a. de huidige raden van toezicht en discipline zullen uitsluitend tot taak krijgen hun steeds omvangrijker geworden bestuurlijke taak naar behoren waar te nemen en zich daarop volledig te kunnen concentreren;
- b. tevens wordt bewerkstelligd dat het aantal colleges, belast met de tuchtrechtspraak, kleiner zal worden en dat het aantal personen waaruit de leden kunnen worden geselecteerd groter is en ook de uitspraken in eerste instantie meer uniformiteit zullen kunnen krijgen.

Verder was, aldus de leden van de V.V.D.-fractie, belangrijk te constateren dat in tegenstelling tot de huidige advocatenwet ook de klager, wiens klacht in eerste instantie is afgewezen, een mogelijkheid heeft om in hoger beroep te gaan bij het Hof van Discipline.

Voorts achtten de leden van de V.V.D.-fractie het belangrijk dat voor wat betreft de tuchtrechtspraak niet de grondslag wordt gevonden in «de eer van de stand der advocaten», maar, zoals in artikel 46 tot uitdrukking gebracht:

de waarborging van een behoorlijke beroepsuitoefening met het oog op de belangen van de rechtzoekende, alsmede het handelen of nalaten, hetwelk een behoorlijk advocaat niet betaamt. Niet valt in te zien – zoals door bepaalde interveniënten wordt opgemerkt – dat dit criterium afwijkt van of in strijd komt met artikel 72 van het voorontwerp van de wet op de rechtshulp, waar gesproken wordt van «enig handelen of nalaten in strijd met het belang van een behoorlijke rechtshulpverlening». Inhoudelijk is tussen beide omschrijvingen geen verschil te onderkennen.

Deze leden konden evenzeer onderschrijven dat inbreuken op de verordeningen van de Nederlandse Orde eveneens een grondslag kunnen vormen van zaken, aan tuchtrechtspraak onderworpen. Er is geen sprake van dat de wetgever, aldus deze leden, in dezen aan de advocatuur een recht heeft gegeven tot interne reglementering die in strijd komt met de algemeen geldende zorgvuldigheidsnormen die bij de belangenbehartiging van een rechtzoekende, door iedere rechtshulpverlener behoort te worden nageleefd; van een onjuiste reglementering is nimmer iets gesteld, laat staat bewezen. Immers, niet alleen in de advocatuur, doch in vele andere beroepsorganisaties plegen reglementeringen aanwezig te zijn en worden deze gecreëerd, juist om een correcte en goede relatie tussen de cliënt en de beroepsuitoefenaar te creëren en daarnaast een objectief juiste behandeling van de cliënt door de beroepsuitoefenaar te waarborgen.

Er is naar de opvattingen van de hier aan het woord zijnde leden van de V.V.D.-fractie derhalve geen sprake van voor de buitenwereld niet nader controleerbare gedragsregels, doch veeleer van regels welke beogen, niet zozeer de financiële belangen van de beroepsgeenoot te behartigen, dan wel juist de belangen van de cliënt in zijn relatie tot die beroepsgeenoot te waarborgen. Het is echter wel gewenst, aldus deze leden, dat in principe de mogelijkheid van de openbaarheid van de zittingen waarop een tuchtzaak wordt behandeld, in de wet wordt vastgelegd.

Ten slotte konden de leden van de V.V.D.-fractie onderschrijven dat de wijziging van artikel 24 van belang is; ingevolge dit artikel verkrijgen alle advocaten in de vergaderingen van de orde in hun arrondissement zowel een actief als passief stemrecht, waarbij, voor wat betreft het passieve kiesrecht, de orden in de arrondissementen de vrijheid hebben om te dien aanzien het vereiste van een inschrijving voor een bepaalde periode te handhaven, mits deze niet langer is dan drie jaren.

Met betrekking tot het zitting hebben van vertegenwoordigers van de justitiabelen in de raad van discipline, kwam het de leden van de V.V.D.-fractie voor dat dit een praktisch onuitvoerbaar zaak is, omdat iedere inwoner van Nederland een potentiële cliënt is en niet valt in te zien hoe men in een dergelijk college een adequate vertegenwoordiging van de cliëntèle zou kunnen realiseren. Bovendien bestond er naar de mening van deze leden, gelet op het specifieke karakter van deze tuchtrechtspraak geen aanleiding om aan het verzoek door derden op dit punt gedaan, gevolg te geven, aldus deze leden.

De voornaamste doelstelling die met de beoogde wetswijziging wordt nastreefd, namelijk waarborging van een behoorlijke beroepsuitoefening met het oog op de belangen van de rechtzoekende werd door de leden van de fractie van D'66 van harte onderschreven.

De daartoe voorgestelde wijzigingen, zoals scheiding van bestuurlijke en tuchtrechtelijke taken, de invoering van een onafhankelijk voorzitter van de raden van discipline en de toekenning van een beroepsmogelijkheid aan de klager zullen de belangen van de rechtzoekende zeker ten goede komen. Toch meenden deze leden dat de voorstellen niet ver genoeg gingen om onpartijdigheid en objectiviteit in deze vorm van rechtspraak te waarborgen. Het leek hun dat dit ontwerp soms te éénzijdig de belangen van de beklagde behartigt. Immers, alleen hij verkrijgt de mogelijkheid tot rechtsbijstand, tot inzage in processtukken en tevens verkrijgt hij meer beroepsmogelijkheden. Tot slot bestaat er geen verplichtende openbaarheid van de zitting. Zo werd bij deze leden de indruk gewekt dat men af en toe toch heeft vergeten

wat de beoogde doelstelling van de tuchtrechtspraak en daarmee tevens van dit wetsontwerp schijnt te zijn, namelijk het meer centraal stellen van de belangen van de klager. Wat zijn die belangen dan? De klager is iemand die meent door een optreden, een doen of nalaten van een advocaat in zijn belangen te zijn geschaad, bij voorbeeld door het verzuim te wijzen op de mogelijkheid van het krijgen van gratis rechtsbijstand, waardoor hij zowel materiële als immateriële schade kan lijden. Ook hij zal dus bij deskundige bijstand waar hij bovendien vertrouwen in heeft, alle baat hebben. Te meer daar de rechtzoekende zelf het juridisch vakjargon slechter zal beheersen dan zijn tegenpartij i.c. een advocaat. Bovendien zal zo nu en dan een vorm van drempelvrees kunnen optreden. Immers, in de voorgestelde regeling kan de klager in zijn eentje geconfronteerd worden met een Raad van Discipline, die nog steeds bijna uitsluitend zal bestaan uit advocaten ofte wel leden van dezelfde beroepsgroep als degene tegen wie hij klachten heeft, welke laatste ook nog uitdrukkelijk (in tegenstelling tot de klager) het recht verkrijgt zich te laten bijstaan door een advocaat. Hoe kan men in zo'n situatie, onder dergelijke omstandigheden zoals boven omschreven, nog denken dat de schijn van partijdigheid, wantrouwen, subjectiviteit etc. zal zijn weggenomen? Het is toch in eerste instantie niet de beklagde die terecht of onterecht zijn recht zoekt, maar de klager. Hij dient dus op precies dezelfde wijze zijn belangen te kunnen verdedigen als zijn tegenpartij. Minimale eisen waren voor de leden van de aan het woord zijnde fractie:

- a. paritaire samenstelling van de Raden van Discipline;
- b. voor de rechtzoekende dezelfde beroepsmogelijkheden als voor de advocaat;
- c. uitdrukkelijk opgenomen recht op bijstand, op inzage in de stukken en zelfstandige mogelijkheid om in eerste instantie de klacht bij de raad aan te brengen.

Bij de bespreking hieronder zouden de leden van de fractie van D'66 op deze eisen nader terugkomen. De argumentatie zal echter in de meeste gevallen op hetzelfde neerkomen, namelijk een streven naar gelijke behandeling, dus gelijke rechten en plichten voor beide partijen, zodat de schijn van partijdigheid en subjectiviteit die nu nog rond deze tuchtrechtspraak hangt, daadwerkelijk zal worden weggenomen.

Tot slot betreurden deze leden het, dat bij de vaststelling van dit wetsontwerp uitsluitend met de Orde van Advocaten overleg was gepleegd. Wanneer in de memorie van toelichting diverse malen wordt geschreven dat de laatste jaren de belangen van de cliënt bij de tuchtrechtelijke handhaving van de normen meer en meer centraal zijn komen te staan, dan lijkt het niet meer dan redelijk om deze cliënt ook vooraf inspraak te geven bij de opstelling van voorschriften die zijn belangen schijnen te betreffen. Bovendien, het opstellen van tuchtregels voor een bepaalde beroepsgroep louter en alleen in overleg met deze zelfde beroepsgroep kan niet anders, hoe goed bedoeld, ook weer een schijn van willekeur oproepen. Deze leden betreurden het daarom dat niet vooraf overleg was gepleegd met bij voorbeeld de consumentenbond. Wel dankten deze leden diverse organisaties voor de commentaren die zij alsnog hadden ontvangen.

Positief stonden de leden van de fractie van D'66 tegenover het voorstel om de tuchtrechtspraak voortaan in handen van 5 Raden van Discipline te leggen, zodat de 19 Raden van Toezicht zich alleen nog met bestuurlijke aangelegenheden zullen bezighouden. Dit zal inderdaad de éénheid van rechtspraak ten goede komen. Wel vroegen deze leden zich af of op deze wijze het tuchtcollege niet moeilijker bereikbaar zou worden. Worden nog maatregelen getroffen voor een tegemoetkoming in de reiskosten van de klager? Zal het tuchtcollege eventueel ook 's avonds zittingen kunnen houden zo wilden deze leden weten.

De leden van deze fractie onderschreven het standpunt dat de samenstelling van de tuchtcolleges bij voorkeur niet uitsluitend uit beroepsgenoten dient te bestaan. Het voorstel van een onafhankelijke voorzitter en plaatsvervangende voorzitter ging hen echter, zoals in de inleiding reeds opgemerkt,

niet ver genoeg. Immers de Raad van Discipline kan daarnaast nog uit 8 leden-advocaten bestaan. Juist het tot nu toe in besloten kring behandelen van klachten schijnt bij vele rechtzoekenden een negatief vooroordeel op te roepen. Zo'n situatie scheidt onbehagen; het gevoel toch niet serieus genomen te worden. Wanneer men zo'n situatie daadwerkelijk wil opheffen dan zal een meer onafhankelijke samenstelling van de Raden van Discipline noodzakelijk zijn. Daarom stelden deze leden voor de tuchtcolleges dusdanig paritair samen te stellen dat advocatuur, rechterlijke macht en rechtzoekenden (bij voorbeeld vertegenwoordigd door de consumentenbond) op gelijke wijze zullen zijn vertegenwoordigd. Gaarne hoorden deze leden hierover de mening van de Regering. Ook bevreemde het deze leden dat men enerzijds pleitte voor een scheiding van bestuur en rechtspraak; onder meer ook wegens overbelasting van de Raden van Toezicht; anderzijds volgt echter uit artikel 46b, lid 12, dat het lidmaatschap van de Raad van Discipline verenigbaar zal zijn met het lidmaatschap van de Raad van Toezicht of het College van Afgevaardigden. Wat is de verklaring voor deze inconsequentie?

De leden van de fractie van D'66 juichten het toe dat de deken voortaan niet meer zelfstandig kennelijk ongegronde klachten zal kunnen afwijzen. Uit artikel 46c, lid 4, begrepen deze leden dat de deken elke klacht die niet in der minne wordt opgelost, ter kennis van de Raad van Discipline zal moeten brengen. Wel vroegen deze leden zich af wat de sanctie was op het eventueel niet nakomen van deze verplichting.

Het leek deze leden voor de hand te liggen om ook de rechtzoekende de mogelijkheid te geven zelfstandig een klacht in te dienen bij de raad, bijv. in het geval deze klager het niet eens was met ofwel de minnelijke oplossing, ofwel de formulering van zijn klacht door de deken aan de raad, of wanneer de deken in gebreke zou blijven.

Tot slot konden de leden van de fractie van D'66 geen verklaring vinden voor de inhoud van artikel 46c, lid 3, waarin de deken bevoegd wordt verklaard een klacht te verwijzen naar een lid van de Raad van Toezicht. Kan de Minister de ratio van deze bepaling (nog eens) meedelen?

De uitbreiding van een aantal procesrechtelijke waarborgen zoals de mogelijkheid om de zittingen in beginsel in het openbaar te houden (als de raad dat vordert), de bijstand van een advocaat en inzage in de processtukken voor degene tegen wie die klacht is gericht, is op zich positief, maar leek de leden van de fractie van D'66 zéér eenzijdig, zoals zij in de inleiding al uiteenzetten. Waarom zijn in het ontwerp deze twee laatste rechten voor de klager niet expliciet opgenomen? Deze leden vroegen om een nadere uitleg over deze rechtsongelijkheidscheppende bepalingen.

De aan het woord zijnde leden van de fractie van D'66 waren zeer verheugd dat voortaan ook voor de klager hoger beroep openstaat. Zoals echter reeds in de inleiding opgemerkt werd, leek ook deze regeling tamelijk eenzijdig. Zij konden niet inzien waarom alleen de deken en de betrokken advocaat steeds beroep konden aantekenen, terwijl aan de klager slechts beroep openstaat indien en voor zover zijn klacht in eerste aanleg ongegrond is verklaard. Het argument dat de advocaat er belang bij kan hebben om in beroep te gaan omdat hij bijv. de motivering niet juist acht, gaat in precies dezelfde mate op voor de klager. Een reden voor deze discriminerende, naar willekeur riekende bepaling konden deze leden niet bedenken. Zij drongen er derhalve op aan ook voor de klager te allen tijde beroep open te stellen.

De leden van de S.G.P.-fractie onderschreven in zijn algemeenheid de wenselijkheid om tot aanpassing van het tuchtrecht voor advocaten te komen. Zij waren voornemens om hun opmerkingen toe te spitsen op dit onderdeel van het wetsontwerp.

Deze leden hadden met voldoening kennis genomen van de mededeling in de memorie van toelichting (blz. 4) dat het initiatief tot de in het wetsontwerp voorgestelde wijzigingen is uitgegaan van de Nederlandse Orde van Advocaten en dat de meeste van deze veranderingen door de algemene

raad van de orde zelf geformuleerd zijn. Over het ontwerp is, naar blijkt, overleg met deze raad gevoerd. Deze leden zouden gaarne vernemen tot welke uitkomsten dit overleg globaal geleid heeft. Waren er aspecten in het ontwerp waartegen de raad fundamentele of onoverkomelijke bezwaren heeft?

Het was deze leden opgevallen dat vrijwel geen beschouwing is gewijd aan de plaats en functie van het tuchtrecht als zodanig en dat voor advocaten in het bijzonder. Zij zouden een dergelijke plaats- en functiebepaling echter zeer op prijs stellen. Diverse in het ontwerp voorgestelde en niet in het ontwerp opgenomen wijzigingen zouden dan in een principieel licht komen te staan en van daaruit getoetst kunnen worden. Is de Minister bereid alsnog, zij het summier, enige uitgangspunten van het tuchtrecht in het algemeen en van het advocatentuchtrecht in het bijzonder te formuleren?

In de memorie van toelichting (blz. 1) wordt onder meer geschreven: «De laatste jaren zijn de belangen van de cliënt bij de tuchtrechtelijke handhaving van normen voor een behoorlijke beroepsuitoefening meer en meer centraal komen te staan». Volgens deze leden leed het geen twijfel dat deze doelstelling aan de tuchtrechtspraak mag worden toegekend. Maar deze enkele zin had deze leden nog niet duidelijk kunnen maken welke betekenis deze functie van de tuchtrechtspraak in het geheel van functies/doelstellingen inneemt. Krijgt het tuchtrecht hiermee de taak om onlustgevoelens bij de rechtzoekenden weg te nemen en acht de Minister het tuchtrecht daartoe in staat? Er zou duidelijkheid moeten komen hoe men principieel de klager ziet. Wordt hij als processueel belanghebbende partij gezien of ziet men hem meer als een figurant, een aangever, c.q. een (on)vrijwillige getuige? Indien de belangen van de cliënt/klager zwaarder geaccentueerd worden, zou het dan niet in de rede liggen dat daarmee bij de samenstelling van de tuchtcolleges rekening wordt gehouden? Zouden dan geen personen opgenomen moeten worden die als vertegenwoordigers van het cliëntenbestand kunnen gelden? Zonder direct een pleidooi te willen voeren voor opname van personen die buiten de beroepsgroep staan, meenden deze leden toch dat deze vraag principieel benaderd moet worden.

Dat de tuchtrechtspraak in eerste aanleg zal worden opgedragen aan nieuw in te stellen colleges, raden van discipline geheten, die ressortsgewijze georganiseerd zullen worden, had de instemming van deze leden. Zij vroegen echter of de Minister de ressortsgewijze – in plaats van arrondissementsgewijze – organisatie niet als een achteruitgang ziet doordat zij verder van de cliënt-klager af komt te staan. Acht de Minister het juist, gezien de aard en functie van het tuchtrecht, dat de advocaten, ingevolge artikel 47, lid 1, altijd de meerderheid zullen hebben in de raden van discipline, aannemende dat bij meerderheid van stemmen beslist wordt?

In de memorie van toelichting (blz. 1) wordt verondersteld dat de concentratie van bestuurlijke en tuchtrechtelijke bevoegdheden bij de huidige raden van toezicht aanleiding kan geven tot wantrouwen in de objectiviteit van een binnen kleine kring gevoerde tuchtrechtspraak. Hoe moeilijk wellicht het begrip objectiviteit te omschrijven is, toch zouden deze leden gaarne van de Minister vernemen hoe hij aankijkt tegen het gebruik van de aanduiding «objectieve partijdigheid». Volgens sommigen is «objectieve partijdigheid» een nog groter en meer voor de hand liggend gevaar dan subjectiviteit. De summiere afdoening van kennelijk ongegronde of weinig betekende klachten is geheel uit de bestuurlijke sfeer gehaald door deze toe te vertrouwen aan de voorzitter van de raad van discipline. Waarom is niet gekozen voor een onafhankelijke instantie?

Volgens blz. 3 van de memorie van toelichting is niet «de eer van de stand der advocaten», maar de waarborging van een behoorlijke beroepsuitoefening met het oog op de belangen van de rechtzoekende de primaire doelstelling van de tuchtrechtspraak. Waarom is echter in het voorgestelde artikel 46 geen aansluiting gezocht bij artikel 72 van het voorontwerp op de rechtshulp

(«enig handelen of nalaten in strijd met het belang van een behoorlijke rechtshulpverlening»)? Valt een analoge wijziging van artikel 50c van de Wet op het Notarisambt («de eer of de waardigheid van zijn ambt») te verwachten, of past deze terminologie juist wel binnen de doelstelling van de tuchtspraak?

Naar de mening van de leden van de P.P.R.-fractie behoren alle juridische hulpverleners onder hetzelfde stelsel van tuchtrecht te vallen. Een dergelijke wettelijke regeling zou ervan uit moeten gaan dat men onder het tuchtrecht valt, niet omdat men behoort tot een bepaalde beroepsgroep (advokaat, medewerker van het Bureau voor Rechtshulp) maar omdat men bepaalde werkzaamheden verricht, namelijk het beroepsmatig geven van juridische adviezen onder welke naam dan ook. Deze leden vroegen de Minister nader te argumenteren waarom hij kiest voor twee stelsels, uitgewerkt in het voorliggend wetsontwerp en in het voorontwerp van de Wet op de Rechtshulp, waarbij de procedures weliswaar grotendeels parallel lopen maar er toch belangrijke verschillen blijven bestaan.

De leden van de P.P.R.-fractie noemden het verschil in formulering van artikel 46 (« . . . enig handelen of nalaten dat een behoorlijk advocaat niet be- taamt») en artikel 72 van het voorontwerp van de Wet op de Rechtshulp (« . . . enig handelen of nalaten in strijd met het belang van een behoorlijke rechtshulpverlening») opvallend. Zij stelden dat de formulering van artikel 72 van het voorontwerp van de Wet op de Rechtshulp voldoende mogelijkheden biedt ook het meer specifieke werk van de advocaat als procesdeelnemer te toetsen. Welke zwaarwegende argumenten hebben de Minister ertoe ge- bracht de formuleringen niet op elkaar af te stemmen?

Deze leden spraken als hun mening uit dat rechtspreken in principe dient te gebeuren door rechters en niet door anderen, tenzij er zwaarwegende re- denen zijn om anderen dan rechters daarmee te belasten. Een nadere om- schrijving van dergelijke zwaarwegende redenen hebben deze leden niet in de memorie van toelichting kunnen terugvinden. Als dan toch wordt geko- zen voor een stelsel waarbij naast de rechter ook leken moeten oordelen over het beroepshandelen van juridische hulpverleners, dan zouden volgens deze leden, naast vertegenwoordigers van de rechtshulpverleners, ook eventueel vertegenwoordigers van de hulpverkrijgers in de toezichtcolleges dienen te komen.

De leden van de P.P.R.-fractie deelden de mening van de Stichting Rechts- winkel Amsterdam dat het de voorkeur verdient de bevoegdheden die de de- ken door het wetsontwerp worden toegekend, over te hevelen naar een van de advocatuur onafhankelijke instantie. Deze instantie dient dan de moge- lijkheid te krijgen te bemiddelen tussen klager en beklagde dan wel een klacht door te verwijzen naar de voorzitter van de Raad van Discipline. Welke zijn de redenen geweest om vast te blijven houden aan de centrale rol van de deken?

Ook vroegen deze leden om een nadere reactie op de voorstellen van de Stichting Rechtswinkel Amsterdam betreffende het dekenspreekuur t.w.:

een duidelijke reglementering van het dekenspreekuur, waarbij op zijn minst bepaald zou moeten worden waar, wanneer en hoe vaak de deken spreekuur houdt;

de klacht moet hetzij door de klager op schrift worden gesteld en door de deken ondertekend, hetzij door de deken op schrift worden gesteld, met een afschrift voor de klager;

er moet een verantwoordingsplicht van de deken komen ten aanzien van het door hem gevoerde bemiddelingsbeleid;

er moet een termijn gesteld worden aan het ter kennis brengen aan de raad van de resultaten van het door de deken verrichte onderzoek;

de deken brengt ook de klager gemotiveerd op de hoogte van zijn oordeel dat de klacht kennelijk ongegrond of van onvoldoende gewicht is.

De leden van de P.P.R.-fractie vonden het noodzakelijk dat de positie van de klager wordt versterkt. Zo zou in de wet vastgelegd moeten worden dat

de klager recht heeft op bijstand van een vertrouwenspersoon. Tevens zou moeten worden vastgelegd hoe te handelen in het geval de klager bijstand wenst van een advocaat en procureur en de klager geen advocaat-procureur bereid vindt hem of haar bij te staan.

Het voorliggende wetsontwerp geeft de klager slechts een beperkte mogelijkheid tot hoger beroep. Uitgangspunt zou moeten zijn dat de klager dezelfde, volledige beroepsmogelijkheden heeft als de aangeklaagde hulpverleners. Iedere schijn van partijdigheid moet worden vermeden.

Verder stelden de leden van de P.P.R.-fractie dat de behandeling en de uitspraak van tuchtrechtzaken openbaar dienen te zijn, tenzij er redenen zijn de zaak achter gesloten deuren te behandelen. Dit is ter beoordeling van het college dat de zaak behandelt. Het behandelend college zou, zowel ambtshalve als op verzoek van één der partijen, de beslissing omtrent behandeling met gesloten deuren moeten kunnen behandelen. De uitspraak moet altijd openbaar zijn en tevens dient de jurisprudentie gepubliceerd te worden, aldus deze leden.

Deze leden stelden ten slotte vast dat er duidelijke behoefte bestaat, een mogelijkheid te scheppen, dat voorafgaande aan een eventuele civiele procedure reeds een deskundig oordeel over de aanwezigheid van een beroepsfout wordt gegeven. Zij verwezen daarbij naar een voorstel van de Stichting Rechtswinkel Amsterdam. Dat voorstel luidt:

1. De Raad van Discipline moet, als een klager daarom vraagt, een deskundig oordeel geven over de vraag of in het voorgelegde geval een beroepsfout is gemaakt die tot civielrechtelijke aansprakelijkheid kan leiden. De raad kan dit oordeel ook ongevraagd geven.

2. Als de raad een beroepsfout aanwezig acht, wijst hij tevens een advocaat aan, die verplicht is de klager op diens verzoek bij een eventuele schadevergoedingsprocedure ter zijde te staan.

3. Als beide partijen daartoe de wens te kennen geven, geeft de raad ook over de aansprakelijkheid en de hoogte van de schadevergoeding een bindend advies, waartegen een hogere voorziening open staat.

Dit voorstel kan ertoe bijdragen, zo stelden de leden van de P.P.R.-fractie ten slotte, dat zowel cliënten als advocaten en de Raad van Discipline zich meer bewust gaan richten op de schadevergoeding in plaats van de bestrafing. Verder kan hiermee, voor de klager die meestal zonder deskundige hulp zich tot de Raad van Discipline wendt, een ingang tot de civiele procedure worden geschapen.

De voorgestelde nieuwe regeling voor de tuchtrechtspraak gaf de leden van de C.P.N.-fractie aanleiding tot de volgende vragen en opmerkingen.

De leden van de C.P.N.-fractie onderstreepten de intentie dat het feit dat de belangen van de cliënt bij de tuchtrechtelijke handhaving van de normen voor een behoorlijke beroepsuitoefening meer en meer centraal zijn komen te staan, ook tot uiting moet behoren te komen in de samenstelling van de tuchtcolleges en in de regeling van de procedure.

Zij vroegen zich echter af of deze intentie voldoende tot uitdrukking komt in de praktische uitwerking die nu gekozen is. Meent de bewindsman dat de positie van de klager bij het tuchtrecht voldoende versterkt is? Hoe staat de Minister tegenover het idee van een cliëntenvertegenwoordiging in het tuchtrechtelijk college?

Hoe staat de Minister tegenover het voorstel, zoals dat is geformuleerd door de Stichting Rechtswinkel Amsterdam in de brief van 19 januari jl. waarin aan de Raad van Discipline een grotere rol wordt toebedeeld bij de beoordeling van de klacht van een cliënt, voorafgaande aan een eventuele civiele procedure, zo vroegen ook de leden van de C.P.N.-fractie.

Artikelen

Artikel I

Artikel 2

De leden van de fractie van de Partij van de Arbeid vroegen of in artikel 2 in het tweede gedachtenstreepje de woorden eerste lid niet moeten worden vervangen door tweede lid.

Artikel 24

De leden van de P.v.d.A.-fractie wilden graag weten waarom er verschil wordt gemaakt tussen het aantal jaren dat een advocaat is ingeschreven, resp. 3 en 5, en de mogelijkheid om in de Raad van Toezicht resp. Raad van Discipline te worden benoemd.

In het algemeen vroegen deze leden wat de zin was van de delegatie van bevoegdheden aan de orde van een arrondissement om te bepalen of een advocaat wel of niet pas na een bepaald aantal jaren in de Raad van Toezicht kan worden benoemd. Gaat het daarbij om inschrijving van 3 jaar in dat arrondissement of inschrijving als advocaat in zijn algemeenheid, dus ook elders?

Artikel 46

De leden behorende tot de fractie van de P.v.d.A. vroegen of het criterium «enig handelen of nalaten dat een behoorlijk advocaat niet betaamt» niet dubbel op is in verband met het voorafgaande waar inbreuken op de verordeningen van de Nederlandse Orde als aanleiding voor tuchtrechtspraak worden aangemerkt. Is het niet beter de woorden «enig handelen of nalaten dat een behoorlijk advocaat niet betaamt» te vervangen door de woorden «enig handelen of nalaten in strijd met het belang van een behoorlijke rechtshulpverlening». De voorgestelde tekst geeft immers te veel de indruk van een handelen of nalaten dat een advocaat niet past binnen zijn orde naast het overtreden van de verordeningen van de orde. Het is toch niet de bedoeling dat naast de «wetten» van de orde ook de «gewoonten» van de orde onderwerp van tuchtrechtspraak kunnen zijn? Het gaat er veeleer om een objectief criterium nl. behoorlijke rechtshulpverlening als uitgangspunt voor tuchtrechtmaatregelen te nemen.

Zoals hiervoren onder het hoofdstuk «algemeen» reeds uiteengezet konden leden van de V.V.D.-fractie zich verenigen met de inhoud van artikel 46, zij het dat het wellicht de voorkeur verdiende om de eerste zinsnede wat te vereenvoudigen, en dat niet tweemaal hetzelfde wordt gesteld, namelijk eerst «ter zake van enig handelen of nalaten in strijd met de zorg die de advocaten behoren te betrachten ten opzichte van diegene wier belangen zij als zodanig behartigen of behoren te behartigen,» en verder «ter zake van enig handelen of nalaten dat een behoorlijke advocaat niet betaamt». Is hier niet sprake van een «tautologie»?

Artikel 46a

Met instemming hadden de leden van de V.V.D.-fractie er in het tweede lid, kennis van genomen dat de raden van discipline ook buiten de vestigingsplaats hun zittingen kunnen houden.

Door de Consumentenbond en ook door de Stichting Rechtswinkel Amsterdam is opgemerkt dat dit te vrijblijvend zou zijn, en dat er duidelijke voorschriften zouden nodig zijn om te waarborgen dat de tuchtprocedure voor klagers in dezen niet – door de kostenfactor – extra bezwaarlijk wordt.

Bij artikel 48b zouden de leden hierop nader terugkomen.

De leden van de V.V.D.-fractie zouden er wel bezwaren tegen hebben wan-

neer het zitting houden buiten de vestigingsplaats, aan voorschriften zou moeten worden gebonden, daargelaten nog dat het hun voorkwam dat een dergelijke normering niet wel mogelijk lijkt.

Gelet op het hiervoren aangevoerde achtten deze leden de formulering van artikel 46a, lid 2, laatste zinsnede dan ook alleszins aanvaardbaar.

De leden behorende tot de fractie van de P.v.d.A. vroegen zich af waarom het bestaande artikel 46a, lid 4, is geschrapt volgens hetwelk de klager steeds bevoegd is de behandeling van zijn klacht bij de Raad van Toezicht te verlangen. Moet een dergelijke bepaling in gewijzigde vorm niet wederom worden opgenomen bijv. in artikel 46d?

Artikel 46b

– De leden behorende tot de fractie van de P.v.d.A. vroegen zich af of de samenstelling van de Raden van Discipline niet eenzijdig is, nu hier uitsluitend leden van de rechterlijke macht en advocaten worden benoemd. Is het niet juister te voorzien in de benoeming van onafhankelijke buitenstaanders? Deze leden dachten hierbij met name aan de organisaties die opkomen voor de belangen van rechtzoekenden en eventueel consumentenorganisaties. Wil de Regering nog eens overwegen of op dit punt de wet niet zou kunnen worden veranderd?

Kan de Regering een overzicht verstrekken van de samenstelling van soortgelijke beroepsorganisaties en daarbij aangeven op welke wijze deze zijn samengesteld? Zij stelden te overwegen op dit punt met een amendement te komen.

De leden van de V.V.D.-fractie constateerden in artikel 46b, eerste lid, dat er sprake is van een raad van in totaal 10 leden; dit kan met zich meebrengen dat de stemmen zouden kunnen staken wanneer dit aantal of een ander even aantal leden aan de besluitvorming van de Raad van Discipline zouden deelnemen. Artikel 47, lid 1, van het ontwerp bepaalt dat aan de behandeling en de beslissing van tuchtzaken op straffe van nietigheid moet worden deelgenomen door vijf leden van de Raad van Discipline, onder wie de voorzitter, de plaatsvervangend voorzitter, dan wel beiden. Deze leden stelden derhalve in dit kader de vraag of in artikel 47 niet een aanpassing zou moeten plaatsvinden.

– Voorts wezen deze leden erop, dat in artikel 46b, zesde lid, bepaald wordt, dat van de leden telkens een vierde deel aftreedt volgens een door de Raad van Discipline voor te stellen.

Zij stelden de vraag of niet hierbij zou moeten worden gesteld dat deze aftredende leden terstond herbenoembaar zijn, met inachtneming van de termijn, vermeld in lid 4, eerste zinsnede, van artikel 46b?

– Verder wezen de leden van de V.V.D.-fractie erop, dat blijkens de tekst van dit lid de aftredende leden na hun aftreden, ook nadat in de door hen opengelaten plaatsen is voorzien, bevoegd blijven deel te nemen aan de verdere behandeling van en de beslissing over klachten, aan de behandelingen waarvan zij voor hun aftreden reeds hebben deel genomen.

De memorie van toelichting stelt dienaangaande dat met dit lid wordt beoogd te voorkomen dat door de zich geregeld voordoende mutaties in de samenstelling van de Raad van Discipline de behandeling van aanhangige zaken zou vertragen.

De hieraan het woord zijnde leden van de V.V.D.-fractie vonden dit echter geen klemmend argument: vooreerst kan de raad Raad van Discipline met het aftreden, hetwelk meestal tijdig bekend is, rekening houden. Op de tweede plaats valt niet in te zien – waar minstens vijf leden van de raad aan de behandeling dienen deel te nemen – het uitvallen van één van hen, die aan de beraadslaging heeft deelgenomen, tot onnodige vertraging zal behoeven te leiden. Een derde argument om deze bepaling te schrappen was naar de mening van deze leden gelegen in de omstandigheid dat volgens de huidige re-

dactie de vraag moet worden gesteld wie uitmaakt of een aftredend lid aan de verdere behandeling en beraadslaging zal blijven deelnemen. Maakt het betrokken lid dit zelf uit of maakt de Raad van Discipline zulks uit? Op de vierde plaats wordt hierdoor het probleem gecreëerd waarop deze leden nader bij artikel 47, lid 1, zouden terugkomen, namelijk dat, wanneer van deze bevoegdheid zou worden gebruik gemaakt, wellicht de besluitvorming niet door een oneven aantal leden plaatsvindt; dit oordeelden de leden van de V.V.D.-fractie als niet wenselijk en juist; bovendien kan gesteld worden dat in dat geval een situatie in strijd met de inhoud van artikel 46, lid 1, en ook met het gestelde in artikel 47, lid 1, van het ontwerp ontstaat.

Ten slotte merkten zij op, dat de eerste zinsnede van lid 11, van artikel 46b, toch genoegzaam ruimte biedt om lopende zaken af te doen, hetgeen mede in het belang is van de betrokkenen, te weten de klager en de beklagde. De leden van de V.V.D.-fractie betoonden zich, derhalve voorstander om de tweede zinsnede van lid 11 te laten vervallen.

Artikel 46c

De leden van de V.V.D.-fractie konden zich ermee verenigen dat de deken van de orde diegene is die de klachten in ontvangst neemt, en wel als omschreven in lid 1 van het voorgestelde artikel. Wellicht ware te overwegen in de wetstekst op te nemen dat iedere klacht schriftelijk bij de deken dient te worden ingediend.

Wanneer hiertegen het argument wordt aangevoerd dat de deken toch in staat moet worden geacht een mondelinge klacht op schrift te stellen, zo is zulks juist, doch dan zou men daartegen kunnen aanvoeren dat bij het formuleren van een klacht die niet schriftelijk bij hem is ingediend, doch mondeling is voorgedragen, het onnodige risico gelopen wordt dat de inhoud van de klacht niet geheel beantwoordt aan datgene wat de klager wil en de deken naderhand het verwijt ontvangt dat hij de klacht niet exact heeft geformuleerd. Wanneer een schriftelijk bij hem ingediende klacht niet geheel duidelijk is, zal het zonder meer op de weg van de deken liggen, de klager om verduidelijking te verzoeken; de deken zal dit zonder enige twijfel tot zijn taakverplichting rekenen.

Naar aanleiding van het tweede lid merkten de leden van de V.V.D.-fractie op, dat, wanneer, zoals in het eerste lid wordt voorgesteld, de klacht schriftelijk dient te worden ingediend, zij ervan uitgingen dat wanneer de deken een onderzoek instelt, en daarbij vaststelt dat een regeling mogelijk is, hij in dat geval de klager en de beklagde zal moeten horen. Dit laatste klemt te meer omdat de deken als eerste taak heeft, in die gevallen, die daarvoor naar zijn oordeel in aanmerking komen, oplossingen in der minne tot stand te brengen. Deze leden waren derhalve van mening dat ingeval de deken poogt een compromis te bewerkstelligen, dit alleen kan geschieden in een persoonlijke confrontatie c.q. «comparitie van partijen». Verder waren deze leden de mening toegedaan dat wanneer de deken een minnelijke regeling tussen partijen heeft tot stand gebracht, hij deze inhoudelijk moet vastleggen en ter kennis moet brengen, zowel van klager als beklagde. Er mocht namelijk, naar de opvattingen van deze leden, geen enkel misverstand over bestaan dat en op welke wijze er inhoudelijk een regeling is tot stand gekomen. Zulks is in het belang zowel van klager als beklagde.

Tevens waren zij van mening dat alle schriftelijke stukken, welke ter zake van een klacht, zowel in de handen van de deken, alsook bij de behandeling van de Raad van Discipline worden geproduceerd, aan klager als aan beklagde in afschrift moeten worden toegezonden. Het is ondenkbaar dat van een redelijke behandeling van een klacht sprake is, wanneer niet zowel de klager alsook de beklagde onmiddellijk van alle gewisselde stukken een afschrift of fotocopy ontvangen, aldus deze leden.

Met betrekking tot een oplossing in der minne zou het naar de mening van deze leden aanbeveling verdienen om aan de deken de verplichting op te leggen om ter gelegenheid van de comparitie van partijen een proces-verbaal op te maken, waaruit blijkt van de minnelijke regeling en deze door bei-

de partijen te doen ondertekenen, ten einde misverstanden dienaangaande te elimineren. Daardoor wordt mede tegemoet gekomen aan bezwaren die zijn ingebracht, namelijk dat het resultaat van de bemoeienis van de deken niet volledig aan de deken moet worden voorbehouden.

De leden behorende tot de fractie van de P.v.d.A. vroegen het commentaar van de Regering op hetgeen door de Stichting Rechtswinkel Amsterdam in een brief van 19 januari 1981 aan de vaste Kamercommissie voor Justitie is gesteld.

Is het juist dat in de Amsterdamse Orde van Advocaten in de periode 1 september 1978 tot 1 september 1979 177 klachten bij de deken zijn ingediend waarvan er slechts 12 door de Raad van Toezicht zijn behandeld terwijl de overige door de deken zelf werden afgedaan? Kan de Regering iets meedelen over de achtergrond van deze situatie? Heeft een dergelijke hoeveelheid onderhandse afdoeningen te maken met het grote aantal ongegronde klachten of is de rechtsgang via de deken toch niet de optimale uit het oogpunt van rechtsbescherming van de rechtzoekende? Het was deze leden trouwens opgevallen dat voor de wijze van indiening evenmin als voor de afdoening van klachten door de deken enigerlei vormvoorschrift is voorgesteld. Bovendien is ook niet bepaald dat de deken de klager ervan in kennis moet stellen dat hij in beroep kan gaan bij de Raad van Discipline. Zou het niet juister zijn dit in artikel 46c, lid 4, te bepalen?

De leden van de C.D.A.-fractie vroegen zich bij het vierde lid af, of ter zake van de hierbedoelde ter kennisbrenging geen termijn diende te worden gesteld.

Verder betoonden bij dit lid de leden van de V.V.D.-fractie zich er voorstander van dat wanneer de deken klachten bereiken welke hij niet in der minne oplost, deze ten spoedigste dient te zenden aan de Raad van Discipline, ten einde te voorkomen dat de klager en de beklagde hierover lang in onzekerheid zouden moeten blijven. Tevens zou dan in de tweede zinsnede het woord «onverwijld» kunnen worden toegevoegd.

Ten slotte zou naar de mening van de leden van de V.V.D.-fractie aan de derde zinsnede moeten worden toegevoegd dat de beslissing van de deken tevens onverwijld aan klager en beklagde dient te worden toegezonden. Dit past bovendien in het voorgestelde systeem van deze leden dienaangaande namelijk dat van alle gewisselde stukken, en derhalve ook het stuk als omschreven in de laatste zinsnede van lid 4 van dit artikel aan klager en beklagde dient te worden toegezonden.

Ten aanzien van het vijfde lid van artikel 46c waren de leden van de V.V.D.-fractie van oordeel, dat het woord «onverwijld» diende te worden toegevoegd, zulks in verband met het belang dat de advocaat heeft, dat hij «synchroon» de tegen hem ingediende klacht kan volgen.

De leden van de S.G.P.-fractie wezen erop, dat artikel 46c niets bepaalt omtrent de wijze van indiening van klachten. Moet het niet wenselijk geoordeeld worden dat een klacht – eventueel met hulp van de deken – op schrift gesteld wordt? Zou een bijkomend voordeel van zulk een voorschrift niet kunnen zijn dat de deken niet bij wijze van misverstand aanneemt dat het niet om een klacht doch om een verzoek om informatie gaat? Waarom is voor de deken die een onderzoek heeft ingesteld naar aanleiding van een bij hem binnengekomen klacht, niet een voorschrift opgenomen analoog aan artikel 46d, tweede lid? Is het niet wenselijk dat aan de klager en aan de advocaat tegen wie de klacht is gericht, schriftelijk en gemotiveerd wordt meegedeeld wat de bevindingen van de deken zijn, ook wanneer hij tot het oordeel is gekomen dat het niet nodig is de klacht ter kennis van de Raad van Discipline te brengen?

Deze leden vroegen zich verder af welke de positie van de klager is als hij aanvankelijk genoegzaam neemt met een oplossing in der minne door de deken, terwijl hij korte of langere tijd daarna de opvatting is toegedaan dat hij

ten onrechte in een minnelijke schikking heeft toegestemd. Heeft de klager dan (alsnog) het recht om zijn klacht aan de Raad van Discipline te doen voorleggen?

Ingevolge het zesde lid van artikel 46c worden klachten tegen de deken ingediend bij of terstond doorgezonden aan de voorzitter van de Raad van Discipline, welke de zaak moet verwijzen naar de deken van een andere orde in zijn ressort. Is dit wel zo'n wenselijke gang van zaken te noemen? Ware het niet beter dat bij klachten tegen de deken de voorzitter of plaatsvervangend voorzitter van de Raad van Discipline zo'n klacht behandelt, zo vroegen de leden van de S.G.P.-fractie.

Artikel 46d

De leden van de C.D.A.-fractie vroegen, of hier niet de mogelijkheid – ook voor de klager – van verzet bij de Raad van Discipline – zou moeten worden geboden.

De leden van de V.V.D.-fractie onderstreepten het in het eerste lid van dit artikel voorgestelde systeem, dat de voorzitter van de Raad van Discipline kennelijk niet-ontvankelijke en kennelijk ongegronde klachten, alsmede klachten die naar zijn oordeel van onvoldoende gewicht zijn of die niet zullen leiden tot het opleggen van een der in artikel 48 genoemde maatregelen, kan afwijzen, alsmede dat de voorzitter de bevoegdheid heeft alvorens een dergelijke beslissing te nemen, de deken door wiens tussenkomst de klacht is ingediend, de klager en de advocaat, tegen wie de klacht is ingediend, kan horen.

Wel misten deze leden de mogelijkheid van een beroep van de klager tegen een dergelijke afwijzing, en wel hetzij een beroep op het Hof van Discipline dan wel dat de klager alsnog de mogelijkheid moet hebben om de zaak voor de Raad van Discipline te brengen en door deze te doen behandelen. Nu immers de Raad van Discipline de tuchtrechter in eerste instantie is, moet een dergelijke mogelijkheid blijven bestaan, ook wanneer, naar het oordeel van de voorzitter van de Raad van Discipline, de klacht geen succes zou kunnen hebben. Immers dan wordt een te grote macht gelegd bij de voorzitter waarmede het doel van een goede tuchtrechtspraak, naar de opvattingen van de aan het woord zijnde leden van de V.V.D.-fractie, niet gediend is. In het kader van het vorenstaande zouden deze leden dan ook liever zien dat in de wet de mogelijkheid werd opgenomen dat de klager in dat geval, met toepassing van artikel 46b, lid 1, toch zijn zaak, binnen een in de wet bepaalde termijn na de beslissing van de voorzitter, bij de Raad van Discipline aanhangig moet kunnen maken.

De leden van de S.G.P.-fractie wezen erop dat ingevolge artikel 46d, eerste lid de voorzitter van de Raad van Discipline kennelijk niet-ontvankelijke en kennelijk ongegronde klachten, alsmede klachten die naar zijn oordeel van onvoldoende gewicht zijn of die niet zullen leiden tot het opleggen van één der in artikel 48 genoemde maatregelen kan afwijzen. Deze bevoegdheid riep met name in beide laatstbedoelde gevallen bezwaren op, te meer daar niet voorzien is in enig rechtsmiddel (vgl. verzetprocedure in het burgerlijk recht). Waarom is geen rechtsmiddel opengesteld? Wil de Minister wat betreft de positie van de voorzitter van de raad een vergelijking treffen met de tuchtrechthandhaving in het notariaat en de overeenkomsten en verschillen aangeven en motiveren?

Waarom is in artikel 46d, eerste lid, bepaald dat de voorzitter de klager en de advocaat tegen wie de klacht is ingediend «kan», en niet «moet» horen? In het tweede lid van artikel 46d wordt wèl voorgeschreven dat de in het eerste lid bedoelde beslissing schriftelijk ter kennis wordt gebracht van de deken, de klager en de advocaat tegen wie de klacht is gericht. Zou ook hier niet de eis van motivering van de beslissing gesteld mogen worden? Waarom is overigens het geven van de beslissing niet aan een termijn gebonden (vgl. artikel 55), zo vroegen de leden van de S.G.P.-fractie.

Artikel 47

Zoals hiervoren bij artikel 46b, lid 1, reeds door de leden van de V.V.D.-fractie is opgemerkt, zou het naar de mening van deze leden noodzakelijk zijn dat aan de behandeling van tuchtzaken wordt deelgenomen door minstens vijf leden, zodat het woord «minstens» in de tekst van de wet moet worden opgenomen. Nu een beslissing toch met meerderheid van stemmen zal moeten geschieden – hetgeen in colleges van rechtspraak toch een vereiste is en het enige juiste uitgangspunt – moet uit de wet blijken dat een dergelijke beslissing door minstens vijf leden, doch te allen tijde in oneven aantal moet worden genomen, juist om het staken van stemmen te voorkomen. In ieder geval zou, naar de opvatting van deze leden moeten worden bepaald dat aan de behandeling en de beslissing deelnemen hetzij de voorzitter, hetzij de plaatsvervangend voorzitter. Niet valt in te zien dat zowel voorzitter als plaatsvervangend voorzitter aan de behandeling en de beslissing zullen moeten deelnemen, zulks om een gereede taakverdeling tussen voorzitter en vice-voorzitter te bewerkstelligen.

Artikel 48

De leden van de V.V.D.-fractie waren van mening dat in lid 1 zou moeten worden toegevoegd dat de beslissing van de Raad van Discipline wordt genomen op grondslag van de ingediende klacht en dat deze op straffe van nietigheid met redenen moet zijn omkleed.

Deze leden stelden bij het tweede lid de vraag of ook zal moeten worden overwogen om op te nemen dat een maatregel kan worden opgelegd, waarbij de betrokken advocaat gedurende een door de raad te bepalen termijn geschorst wordt in zijn functie als lid van een Raad van Toezicht, van afgevaardigde en van lid van de Algemene Raad c.q. uit die functie wordt ontheven.

Verder zou, naar de opvattingen van deze leden artikel 48, tweede lid onder c, als volgt moeten worden geredigeerd: «schorsing in de uitoefening van de praktijk voor de duur van ten hoogste één jaar»; een redactie, die de voorkeur verdient boven de huidige redactie.

Met betrekking tot de hiervoren vermelde schorsing in een specifieke functie stelden de leden van de V.V.D.-fractie dat, wanneer het bepaalde onder c van lid 2 van toepassing zou zijn, zulks wellicht impliceert, dat de situatie zich kan voordoen dat bij voorbeeld geen schorsing in de uitoefening van de praktijk noodzakelijk is, en het wenselijk kan zijn dat een advocaat niet wordt geschorst, doch wel ontheven wordt uit diverse functies, als hiervoren omschreven. Deze uitbreiding geeft de Raad van Discipline wat meer flexibiliteit en mogelijkheden die zeker niet in strijd zijn met de bedoelingen van de in lid 2 beoogde maatregelen.

Wat betreft de in artikel 48 vermelde sancties vroegen de leden van de S.G.P.-fractie of de Minister deze in alle gevallen, ook in gevallen van recidive, toereikend acht. Zou er in het sanctiestelsel ook geen plaats ingeruimd kunnen en moeten worden voor de geldboete? Zou ook de klager niet het recht moeten hebben om tenuitvoerlegging van de schorsing te vragen in geval van herhaalde overtreding gedurende de proeftijd?

Artikel 48a

De artikelen 48a, jo., 48d, 48e en 48f riepen bij de leden van de S.G.P.-fractie de meer algemene vraag op of en in hoeverre de klager betrokken dient te worden bij de aldaar bedoelde beslissingen, bij voorbeeld door voor te schrijven dat hij gehoord, althans behoorlijk opgeroepen dient te worden

Artikel 48b

De leden van de V.V.D.-fractie hadden met instemming kennis ervan genomen dat er een mogelijkheid is gecreëerd van geheel of gedeeltelijke schadeloosstelling door de beklagde advocaat te betalen aan de klager. Deze leden vonden echter de beperking dat zulks alleen maar mogelijk is in geval van schorsing, niet aanvaardbaar, en meenden dat te allen tijde, bij een maatregel als bedoeld in artikel 48, lid 2, de mogelijkheid van gehele of gedeeltelijke schadeloosstelling zal moeten worden opengehouden. Tevens betoonden zij zich er voorstander van dat de Raad van Discipline de bevoegdheid moet hebben om de kosten voor de behandeling van de tuchtrechtzaak aan de zijde van de klager gevallen, ten laste te brengen van de beklagde in geval van veroordeling c.q. in geval van het treffen van een maatregel.

Onder kosten zijn, naar de opvattingen van deze leden te verstaan, op de eerste plaats de reis- en verblijfkosten van de klager, gemaakt ter zake van de behandeling van de klachtzaak, mede waardoor aan het argument hetwelk was gericht tegen het bepaalde in artikel 46a, lid 2, wordt tegemoetgekomen, doch daarnaast moet tevens, vanwege de evenwichtigheid, de mogelijkheid bestaan dat ingeval de klacht als ongegrond wordt afgewezen, de klager kan worden veroordeeld in de kosten aan de zijde van de beklagde gemaakt.

Ten slotte waren deze leden van mening dat ook aan de klager het recht moet worden gegeven om zich van een raadsman te voorzien, juist in dit soort zaken als de onderwerpelijke, waarin toch zeker aan leken voldoende inzichten ontbreken. Naar de opvatting van deze leden zal in geval van onvermogen van de klager het systeem van toevoeging van een raadsman op diens verzoek een gerede oplossing bieden. Wanneer de raad van de mogelijkheid om kosten ten laste te brengen van de beklagde, gebruikt maakt, kan het zijn dat de klager met de hem toegekende schadeloosstelling niet tevreden is. Er moet dan wel een uitbreiding worden gegeven aan de beroepsmogelijkheid, aan de klager gegeven bij artikel 56, lid 1, sub a.

Een belangrijke vraag, die bij een schadeloosstelling, toegekend door de Raad van Discipline, dient te worden gesteld is die, in hoeverre de beklagde dan nog de bevoegdheid heeft de gewone rechter te adiëren. Een in kracht van gewijsde gegane beslissing van de Raad van Discipline prejudicieert toch op een gewone civiele vordering.

Voorts waren deze leden de mening toegedaan dat, ingeval de Raad van Discipline constateert dat door het gedrag van de advocaat aan de klager schade is berokkend, de raad gehouden is dit mede in haar beslissing vast te stellen, ook ingeval de raad niet als bijzondere voorwaarde oplegt dat de betrokken advocaat de door zijn gedraging veroorzaakte schade geheel of gedeeltelijk binnen een door de raad bepaalde termijn moet vergoeden, ten einde op deze wijze het voor de klager gemakkelijker te maken om de gewone rechter te benaderen.

Naar aanleiding van artikel 48b vroegen de leden van de S.G.P.-fractie, of niet te overwegen ware de tuchtrechter de opdracht te geven om, als de klager daar om verzoekt, een oordeel te geven over de vraag of in het voorgelegde geval een beroepsfout is gemaakt, die tot civielrechtelijke aansprakelijkheid leiden kan.

Artikel 48c

De leden van de C.D.A.-fractie vroegen hier, of bij niet-naleving van de voorwaarde gedurende de proeftijd niet steeds kennisgeving aan de Raad van Discipline ware voor te schrijven.

In lid 2 van dit artikel wordt voorgesteld, zo stelden de leden van de V.V.D.-fractie, om de deken of de met het toezicht belaste lid van de orde, de bevoegdheid te geven ingeval de betrokken advocaat de voorwaarde gedurende de proeftijd niet naleeft, daaromtrent kennis te geven aan de Raad van Discipline.

Gelet op het feit dat het toch uitermate ongewenst is dat een advocaat de hem geïmputeerde voorwaarden niet naleeft, dwingt dit ertoe, aldus deze leden, om hier een imperatieve last te geven aan de deken of de met het toezicht belaste lid van de orde, in geval van een overtreding.

Het eerste lid van artikel 48c, handelend over het toezicht op de naleving van opgelegde voorwaarden, deed bij de leden van de S.G.P.-fractie de vraag rijzen of alléén degene die met het toezicht is belast, heeft te waken voor naleving. Komt de klager weer een recht toe om over naleving en nakoming van de voorwaarden te klagen?

Artikel 48d

Bij dit artikel, jo artikel 48f, vroegen de leden van de C.D.A.-fractie, of de klager ook niet in de gelegenheid diende te worden gesteld zijn zienswijze op een eventuele wijziging in de gestelde bijzondere voorwaarde met betrekking tot de schadevergoeding kenbaar te maken.

De leden van de V.V.D.-fractie waren van mening dat aan de Raad van Discipline tevens de mogelijkheid moet worden gegeven in de gestelde bijzondere voorwaarden niet alleen wijzigingen te brengen, doch deze ook in te trekken voor zover niet reeds ten uitvoer gelegd. Immers wijziging impliceert dat de bijzondere voorwaarden blijven bestaan, zij het dan dat deze inhoudelijk gewijzigd worden. Intrekking kan ook op een zeker moment geïndiceerd zijn. Een uitzondering moet worden gemaakt voor wat betreft wijziging of intrekking ten aanzien van de in artikel 48b bedoelde schadeloosstelling. Deze kan uiteraard niet aan wijziging of intrekking onderhevig zijn, aldus de leden van de V.V.D.-fractie.

Artikel 49

De leden behorende tot de fractie van de P.v.d.A. hadden een vraag met betrekking tot de formulering van deze bepaling die betrekking heeft op de openbaarheid. Het was deze leden niet geheel duidelijk waarom voor de vraag of een zitting in het openbaar zal worden gehouden een verwijzing naar een beschermd belang ex artikel 46 beslissend moet zijn. Twee van de drie criteria van artikel 46 hebben betrekking op de interne orde van de Nederlandse Orde van Advocaten en het handelen van een advocaat als een behoorlijk advocaat. Het derde criterium in artikel 46 heeft betrekking op het behartigen van de belangen van de cliënt. Is het niet juister te bepalen dat de zittingen van de Raad van Discipline openbaar zijn tenzij de belangen van de klager dan wel de aangeklaagde advocaat bij deze openbaarheid geschaad zouden worden, zo vroegen de leden van de P.v.d.A.-fractie.

Het bestaande tweede lid van artikel 49, waaromtrent overigens geen inhoudelijke wijzigingen worden voorgesteld, bepaalt onder meer dat de advocaat zich door een raadsman kan doen bijstaan en dat zij in de gelegenheid gesteld worden tijdig van de procedurestukken kennis te nemen. Lezing van dit lid riep bij de leden van de S.G.P.-fractie de vraag op of het niet redelijk zou zijn om de klager dezelfde mogelijkheden te verzekeren.

Ten aanzien van artikel 49 vroegen ook de leden van de C.P.N.-fractie zich af, waarom men lid 2 ongewijzigd heeft gehouden en geen recht op rechtsbijstand voor de klager heeft opgenomen.

Bij het tiende lid van artikel 49 merkten de leden van de V.V.D.-fractie op, dat zij kozen voor het principe van de openbaarheid der zitting, doch dat de openbare behandeling door de klager dient te kunnen worden geblokkeerd, ook indien de Raad van Discipline meent dat de zitting openbaar zou moeten zijn. Voorts gaven deze leden verder de voorkeur aan een andere redactie, namelijk dat de Raad van Discipline indien een door artikel 46 beschermd belang zulks vordert, kan beslissen dat de zitting niet in het openbaar zal worden gehouden, tenzij de klager zich daartegen verzet. De tuchtspraak in de advocatuur heeft model gestaan voor de tuchtspraak in an-

dere beroepsgroepen, en mede daarom dient de advocatuur zich van haar positie in het maatschappelijk leven bewust te zijn: In de rechtsbedeling vervult zij een onmisbare rol. Het zou een tekortschieten kunnen betekenen in de functie wanneer zij haar tuchtrechtspraak in principe achter gesloten deuren zou willen behandelen, zeker in een tijd, waarin de beslotenheid van de beroepsuitoefening maatschappelijk niet meer aanvaard wordt.

Het tiende lid van artikel 49 maakt het mogelijk «indien enig door artikel 46 beschermd belang dat vordert» dat de zitting van de Raad van Discipline in het openbaar zal worden gehouden. Met de voorwaarde dat de klager daarvoor toestemming dient te geven hadden de leden van de S.G.P.-fractie geen moeite. Ook wilden zij de belangen van de betrokken advocaat geenszins uit het oog verliezen. Toch vroegen zij zich af of de bepaling niet ingegeven is door een sterk restrictief bepaald principe. Waarom zou het principe niet omgekeerd kunnen worden, zodat openbaarheid regel en beslotenheid uitzondering wordt? Wat is ertegen om het woord «vordert» in het geciteerde zinsdeel te vervangen door «toelaat». Aan de restrictie dat de klager moet instemmen met openbaarheid van de zitting wilden zij vasthouden. Zij vroegen nog of ook de beslissing op de klacht in het openbaar zal worden uitgesproken.

Artikel 50a

De in de artikelen 50a en 60 voorziene mogelijkheid tot kostenvergoeding, riep bij de leden van de S.G.P.-fractie de naar hun mening voor de hand liggende vraag op waarom, bij gegrondbevinding van de klacht, ook aan de klager geen kostenvergoeding kan en moet worden toegekend. Nader bezien zou moeten worden voor wiens rekening deze kostenvergoeding zou moeten komen. Te denken ware aan de betrokken advocaat of aan de beroepsorganisatie, aldus de leden van de S.G.P.-fractie.

Artikel 56

Zoals hiervoren reeds opgemerkt zou de klager ook een beroepsmogelijkheid moeten hebben indien een door hem gevorderde schadevergoeding niet of niet geheel aan hem is toegekend, zo merkten de leden van de V.V.D.-fractie op.

Artikel 56 verruimt ten opzichte van de huidige situatie de beroepsmogelijkheden op het hof van discipline. Bij de leden van de S.G.P.-fractie waren twijfels gerezen of het wel zo voor de hand liggend is als het schijnt te zijn om alleen beroep open te stellen indien en voor zover de klacht in eerste aanleg ongegrond is verklaard. Het is toch ook mogelijk dat bij gegrondverklaring van de klacht de klager respectievelijk de deken bezwaar hebben tegen de beslissing van de Raad van Discipline, hetzij met het oog op de motivering van die beslissing, hetzij vanwege de aard en omvang van de opgelegde sanctie. Wat is het oordeel van de Minister hieromtrent, zo vroegen de leden van de S.G.P.-fractie.

Hoe staat de Minister tegenover een uitbreiding van het beroepsrecht in die zin dat ook beroep open staat tegen de uitspraak van de Raad van Discipline op grond van de motivering of de gekozen strafmaat, zo vroegen de leden van de C.P.N.-fractie.

Artikel 56a

Zoals hiervoren reeds door de leden van de V.V.D.-fractie was gesteld, dient de klager, zo merkten deze leden op, in geval van toepassing van artikel 56a de mogelijkheid te hebben, hetzij van verzet, althans de mogelijkheid te hebben om bij de Raad van Discipline de zaak toch aanhangig te maken binnen een maand na de datum van de beslissing van de voorzitter dan wel een beroepsmogelijkheid hiertegen bij het hof van discipline moeten hebben.

In artikel 57, eerste lid, wordt bepaald dat degene tegen wie een klacht is gericht zich bij de behandeling daarvan door een advocaat kan laten bijstaan. De leden van de fractie van de P.v.d.A. vroegen waarom een dergelijke bepaling ontbreekt met betrekking tot de klager. Een zelfde omissie komt voor in artikel 49, tweede lid, aldus deze leden.

— Bij het derde lid van dit artikel diende naar het onderdeel van de leden van de V.V.D.-fractie de mogelijkheid aan het Hof van Discipline te worden gegeven, om de deken, die de betrokken zaak heeft onderzocht of het lid van de raad van toezicht dat hem bij de instructie van de zaak heeft vervangen, alsmede de raad in zijn geheel, uit te nodigen ter zitting te verschijnen voor het geven van inlichtingen. Naar uit de praktijk blijkt pleegt dit, aldus de leden van de V.V.D.-fractie, thans ook te geschieden bij een behandeling voor het Hof van Discipline, en moet dit inderdaad tot de mogelijkheden blijven behoren; derhalve zou dit ook tot uitdrukking moeten komen in de wets-tekst; met andere woorden hetzij schriftelijk nadere inlichtingen verstrekken, hetzij in persoon ter zitting van het Hof van Discipline verschijnen voor het geven van nadere inlichtingen.

De leden van de fractie van de P.v.d.A. waren verbaasd over de zinsnede in artikel 57, vijfde lid, waarin wordt bepaald dat indien alleen de betrokken advocaat hoger beroep heeft ingesteld het Hof van Discipline slechts met eenparigheid van stemmen de opgelegde maatregel kan verzwaren. Zij vroegen zich af hoe hier wordt vastgesteld of het Hof van Discipline eenparig was. Geldt hier niet het geheim van Raadkamer? In het algemeen konden ze op geen enkele wijze inzien dat een dergelijke verzwaring van de besluitvorming van het Hof van Discipline noodzakelijk is. Het lijkt op deze wijze alsof voor een verzwaring van de opgelegde maatregel een grotere zorgvuldigheid in acht zou dienen te worden genomen dan in de overige gevallen die in artikel 57, vijfde lid, worden genoemd. Dit kan toch niet de bedoeling van de wetgever zijn geweest? Naar het oordeel van deze leden zou de eerste zinsnede van het vijfde lid van artikel 57 dienen te worden geschrapt en zou daarom de gehele paragraaf 5 opnieuw dienen te worden geformuleerd.

Verspreide opmerkingen

De leden van de P.v.d.A. betreurden dat er door de invoering van een tweetal raden, de Raden van Toezicht en de Raden van Discipline, toch een grote verwarring zal blijven bestaan. Is er niet gedacht om voor wat betreft een van beide colleges tot een andere naamgeving te komen waarin in ieder geval het woord «raad» niet voorkomt? Is in overleg met de Nederlandse Orde van Advocaten niet alsnog een betere naam te verzinnen voor een van beide colleges waarbij de verwarring wordt vermeden tussen Raden van Toezicht enerzijds en Raden van Discipline anderzijds? Men zou zich kunnen voorstellen dat, gelet op de bestuurlijke taken van de Raden van Toezicht, het woord Raad van Toezicht in de Advocatenwet wordt vervangen door college van bestuur of een soortgelijke omschrijving.

Dezelfde leden vroegen zich ten slotte af of het woord tableau dat in de Advocatenwet voorkomt niet door een Nederlands woord vervangen zou kunnen worden. De grote Van Dale geeft voor het woord «tableau» o.a. de betekenis van «gerangschikt geheel van het op een jachtpartij geschoten wild» naast de betekenis van de rol waarop advocaten en procureurs na beëdiging worden ingeschreven. Is het niet beter in dit verband in de toekomst van «register» te spreken, zo vroegen de leden van de P.v.d.A.-fractie ten slotte.

De voorzitter van de commissie,
Kappeyne van de Coppello

De griffier van de commissie,
Kerkhofs